

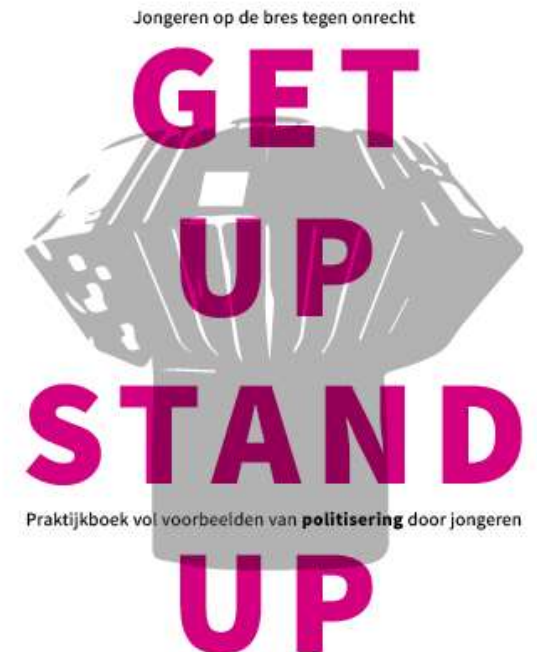
Workshop 'Ceci n'est pas normal'

Over hoe de normaliteit van onrecht
verstoord kan worden
door politiserende praktijken

Congres JES, 16 november 2023

Bart Van Bouchaute

bart.vanbouchaute@arteveldehs.be

Mentimeter 1

<https://www.menti.com/alipi9r5rbu1>

Fraser maakt een onderscheid tussen

DRIE DOMEINEN VAN ONRECHTVAARDIGHEID

1 . Economische onrechtvaardigheid: de materiële welvaart in onze samenleving is zeer ongelijk verdeeld. Denk aan inkomen, huisvesting, de loonkloof tussen mannen en vrouwen, ...

2 . Culturele onrechtvaardigheid: niet iedereen geniet evenveel erkenning of waardering. Sommige groepen worden als minderwaardig beschouwd, zoals de LGBTQ-gemeenschap of mensen met een andere etnisch-culturele achtergrond, maar even goed mensen in armoede.

3 . Politieke onrechtvaardigheid: niet ieders stem reikt even ver in onze

maatschappij, kan volwaardig deelnemen aan politieke processen of voelt zich vertegenwoordigd in ons democratisch systeem.

Om gelijkwaardigheid van participatie te realiseren, is er volgens Fraser dus nood

- aan meer **redistribution** (herverdeling van materiële hulpbronnen)
- aan meer **recognition** (erkenning dat mensen gelijkwaardig zijn en evenveel respect verdienen)
- en aan meer **representation** (dat mensen zich in onze democratie vertegenwoordigd weten en dat er naar hun stem geluisterd wordt).

Mentimeter 2

<https://www.menti.com/alipi9r5rbu1>

Wat doe je/kan je doen?

Wat je doet/kan doen/mag doen/moet doen, ...hangt samen met

- **PERSOON VAN DE WERKER:**
  - Je eigen kijk op je rol,
  - Je eigen gedachten en gevoelens, waarden
  - Je jobomschrijving
- **ORGANISATIE:**
  - Missie/opdracht van je organisatie 'op papier'
  - De ruimte die je krijgt 'in de praktijk': word je geremd of gesteund?
- **OVERHEID**
  - De afspraken over je opdracht met de overheid 'op papier'
  - De ruimte die de overheid biedt of de grenzen die ze stelt 'in de praktijk'

Mentimeter 3

- Denk opnieuw over je kwestie van onrecht
- <https://www.menti.com/alipi9r5rbu1>

Gaan we publiek met deze kwestie?

- Er zijn verschillende pro/contra argumenten:
  - Inhoud van de kwestie
  - Jongeren
  - Begeleider
  - Organisatie
  - Relatie met machthebbers
  - Publieke opinie
  - ...
- Je kan iets doen 'onder de radar, achter de schermen...' of je kan 'publiek gaan' met een kwestie.
- **Politisering: 'publiek gaan' met een kwestie**

Politisering?

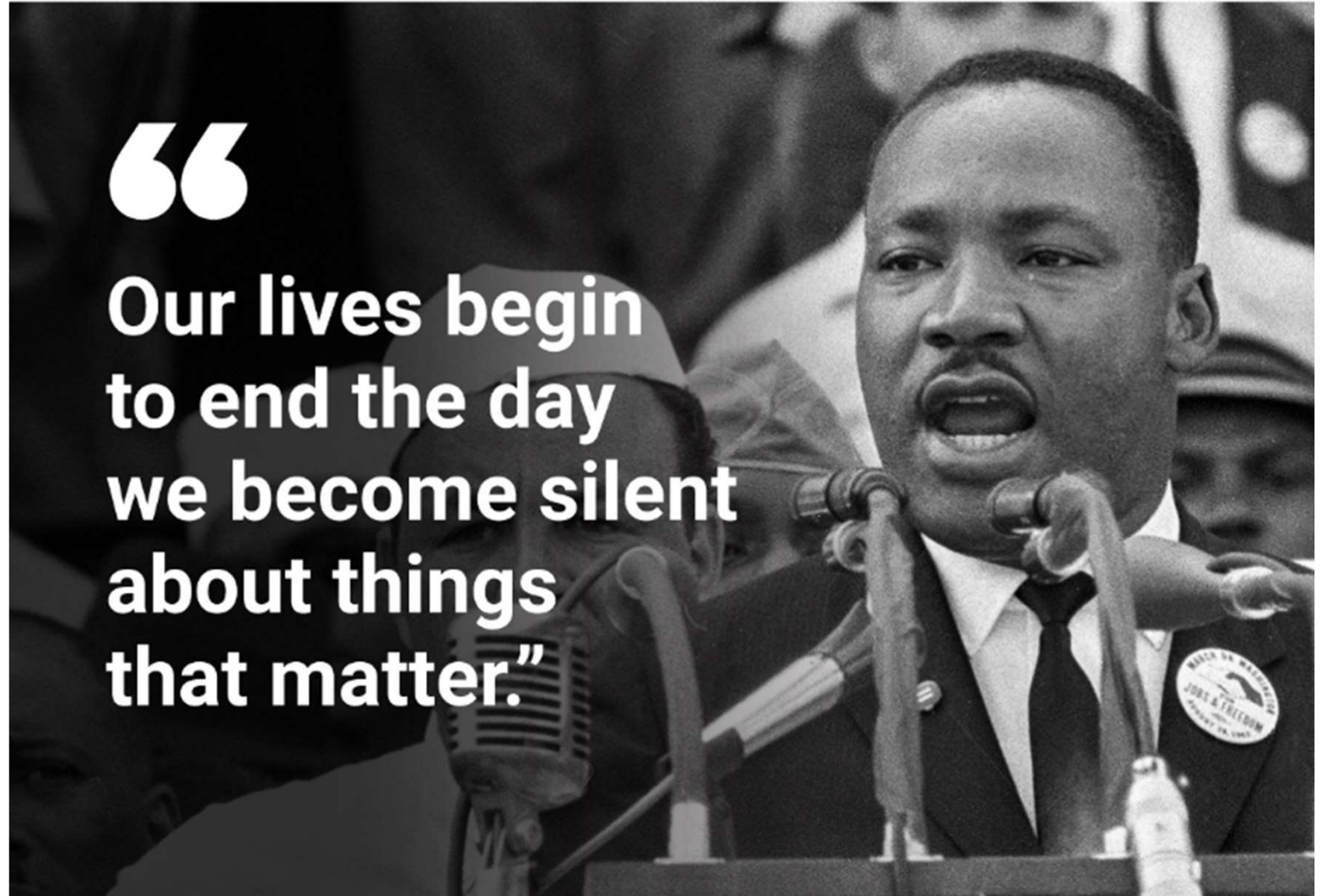
- Als mensen kwesties in de publieke aandacht brengen, noemen we dat met een duur woord 'politisering' – maar wat betekent dit dan?
- Dan stellen ze 'de bestaande orde' in vraag
  - De 'normale werking' van instellingen
  - De 'gangbare' regels
  - Het 'heersende' beeld over hun groep, hun wijk, ...
  - ...
- Dat is niet vreemd, want elke 'bestaande orde' houdt onvermijdelijk onrecht in...
- In politiserende momenten worden kwesties en mensen (opnieuw) zichtbaar

“

**Our lives begin
to end the day
we become silent
about things
that matter.”**

Het concept politisering

Allerlei **praktijken** die bijdragen aan het **publieke meningsverschil** over hoe we onze – kleine en grote – **samenleving** vorm geven.

Dat publieke meningsverschil draagt bij tot een **levendige democratie**

Dat meningsverschil hangt samen met de onderliggende **machtsverhoudingen**

In politiserende praktijken

worden kwesties en mensen (opnieuw) **zichtbaar of hoorbaar**

wordt 'de **bestaande orde**' bevroegd en verstoord

De onderliggende machtsverhoudingen

- Politisering gebeurt niet in een machtsvrije ruimte
- Onrecht publiek maken: vaak vanuit **minder machtige positie**
  - Hoe kunnen we die **machtsverhoudingen doen kantelen?**
  - Tussen machtelozen en machtigen zijn vormen van protest en **verzet** vaak een pure noodzaak > **conflict** kan een beter evenwicht helpen opbouwen
- Vormen van macht
  - Soms botsen we op **repressieve** macht (onderdrukking, verbod, geweld, ontslag, ...),
  - Maar vaker op '**normaliserende macht**' (vanzelfsprekende opvattingen over wat 'normaal' is: het is nu eenmaal zo dat...)
- **Collectieve tegenmacht** opbouwen: krachten bundelen

Politisering draagt bij tot een levendige democratie

- Een samenleving waar onrecht toegedekt moet blijven, waar protest een misdaad is, waar iedereen het 'eens is' met de gang van zaken, is geen democratie...
- Democratie kennen we als een **stelsel** ....
- ... maar democratie is ook een **uitgangspunt**:
  - Iedereen kan meespreken over hoe we onze samenleving vorm geven
  - Iedereen kan dus 'aan politiek doen'
  - Ook kinderen en jongeren, ouderen, nieuwkomers, mensen met beperking...
- Praktijken van politisering zorgen er voor dat de bestaande orde die hen onzichtbaar maakt, het zwijgen oplegt,... wordt opgebroken

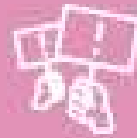
Specifieke relevantie voor jeugdwerkers

- Principe: jonge (nog) niet-burgers kunnen meespreken
- Positie: jeugdwerkers staan vaak op **bevoorrechte plekken**
  - waar vormen van ongelijkheid en uitsluiting van bepaalde mensen en kwesties... zichtbaar worden
  - of positiever geformuleerd: waar dromen en ambities voor een betere samenleving zichtbaar worden
- Op die plekken kunnen vanuit jonge mensen, jeugdwerkers, organisaties, netwerken... **politiserende processen** ontstaan

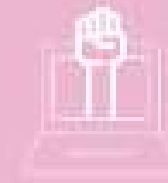
BEWUSTMAKING

De kwestie
zichtbaar maken

Verandering
eisen

Zelf verandering
realiseren

OFFLINE EN ONLINE ACTIES

Een 'gelaagde' praktijk

CONTINU WISSELWERKING
& KRUISBESTUIVING IN
VERSCHILLENDE
RICHTINGEN

Micro

- Niveau van de directe interactie met burger/ cliënt/ ... in dagelijkse praktijk
- Discretionaire ruimte als opstap om wel of net niet te politiseren
- Zichtbaar maken van ervaringen – van individuele beleving naar collectieve kwestie

Meso

- Niveau van teams en organisaties
- Bevragen van interne logica's en operationele vertaling in regels, procedures, enz.

Macro

- Niveau van de samenleving als geheel
- Regels, structuren maar ook beeldvorming

Wat is succes in politiserend werk?

- Inhoudelijke resultaten?
  - Aftoetsen aan de doelen
  - Resultaten/impact:
moeilijk te voorzien/garanderen,
soms lang werk, vaak gevolg van
verschillende dynamieken die
samen sporen
  - Kleine successen vieren!
- Procesresultaten: deelnemers,
groep, sterke coalitie, ...

Daarnaast moeten we ook de waarde van politiserende processen op zich erkennen, dus los van de al dan niet behaalde resultaten.

Dat mensen de kans krijgen en grijpen om deel te nemen aan het maatschappelijke debat over hoe we ons kleine en grote samenleven organiseren is op zich belangrijk. Hiermee worden ze zichtbaar en hoorbaar en doorbreken ze de bestaande (machts)verhoudingen en de bestaande rollen: wie kan en mag meespreken, wie kan en mag beslissen.

Ook met een beperkt resultaat kan een politiserende praktijk enorm waardevol zijn.

<https://www.arteveldehogeschool.be/nl/onderzoek-en-samenwerking/onderzoek/mens-en-samenleving/beleidsgericht-politiserend-werken#praktijkboek>

Download het praktijkboek:
versies in NL, F & E

bart.vanbouchaute@arteveldes.be

